

Els infants i el bon tracte

Los buenos tratos a la infancia: Parentalidad, apego y resiliencia

Jorge Barudy i Maryorie Dantagnan. Barcelona: Editorial Gedisa, 2009. 254 p.

Laura Górriz Lozano¹

ORCID: 0000-0003-3440-927X

Per citar: Górriz Lozano, Laura. (2023). [Els infants i el bon tracte. Ressenya del llibre *Los buenos tratos a la infancia: Parentalidad, apego y resiliencia*, de Jorge Barudy i Maryorie Dantagnan]. *Revista de Treball Social*, 224, 105-107. <https://doi.org/10.32061/RTS2023.224.05>

“Una infància infeliç no determina la vida” (Cyrulnik, 2001). Davant d’aquesta afirmació es planteja la importància de reflexionar sobre els infants que han patit situacions traumàtiques (maltractaments físics o psíquics, abusos sexuals i/o situacions de negligència), i la necessitat de reconeixement i reparació per part dels adults envers el mal ocasionat als fills i les filles.

Los buenos tratos a la infancia aborda aquestes situacions des de la perspectiva de com prevenir i afrontar els maltractaments, així com analitzar la transformació del benestar infantil en benestar adult i emocional.

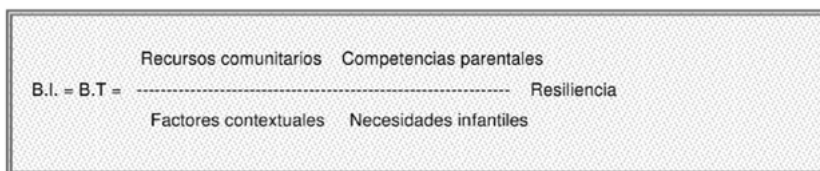
En relació amb el concepte de bon tracte i segons refereix l’autor Jorge Barudy, “cuidar els nens i les nenes oferint-los contextos de bons tractes és una producció social a l’abast de qualsevol comunitat humana”. En aquest sentit, es fa èmfasi en la importància de la cooperació grupal i comunitària amb l’objectiu d’assolir la col·laboració social envers la vulneració dels drets dels infants.

Arribats a aquest punt, se’ns planteja una qüestió important: com influir positivament en els infants? Des d’un punt de vista social és la interacció entre els diversos sistemes que els protegeixen, socialitzen i eduquen; els quals configuren l’ecosistema social. Aquest ecosistema està compost per l’ontosistema (relacionat amb les característiques pròpies de l’infant), el microsistema (el teixit familiar), l’exosistema (la comunitat) i el macrosistema (vinculat a la cultura i el sistema polític). Tal com indica Jorge Barudy, “com més significatiu i pròxim sigui el sistema, més gran serà la influència que exercirà sobre el nen o la nena”.

Amb aquesta premissa, els autors proposen una fórmula concreta per tal d’assolir el bon tracte a la infància, que esdevé el benestar infantil:

1 Ajuntament de l’Hospitalet de Llobregat. gorriz91.ts@gmail.com

Figura 1. Fórmula per assolir el bon tracte a la infància

Font: Barudy, Jorge, i Dantagnan, Maryorie, 2009, p 50.

D'aquesta forma tan visual es pot interioritzar quins són els factors que influeixen en el benestar infantil. Entenem com a factors contextuals tots aquells elements de l'entorn directament relacionats amb el benestar infantil: relacions afectives, cultura, contextos socials, econòmics i polítics.

Les necessitats infantils que intervenen en l'operació fan referència al fet que tothom té drets i llibertats, encara que en el cas dels infants es requereix una protecció i cura especials, també durant el procés prenatal. Així mateix, els infants tenen dret a la cobertura de les seves necessitats fisiològiques, afectives (construcció de vincles afectius), cognitives (estimulació i aprenentatge), socials (participació a les dinàmiques socials) i ètiques (construcció dels seus valors).

S'entenen com a necessitats fisiològiques les relacionades amb l'alimentació, l'assistència mèdica, la protecció i la promoció d'hàbits saludables, mentre que les necessitats vinculades al desenvolupament psicosocial de l'infant estan relacionades amb vincles afectius de qualitat i bon tracte, que hauran de ser estables i continus al llarg del temps.

Arran de la detecció de necessitats dels infants, els autors, Jorge Barudy i Maryorie Dantagnan, proposen el concepte d'*esfera afectiva del bon tracte*. Aquesta esfera està formada per tres necessitats vinculades entre si: la necessitat dels vincles, la necessitat d'acceptació i la necessitat de ser important per a l'altra persona.

La cobertura d'aquestes necessitats inclou la responsabilitat dels pares i/o adults referents i l'entorn global (comunitat). Tal com indica la llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència:

Els pares i les mares tenen responsabilitats comunes en l'educació i el desenvolupament dels fills menors d'edat. Les polítiques d'atenció i protecció dels infants i els adolescents han d'incloure les actuacions necessàries per a l'efectivitat de llurs drets, tenint en compte que el benestar dels infants i els adolescents està íntimament relacionat amb el de llurs famílies.

Per tant, podem afirmar que existeix una corresponsabilitat per part dels adults referents i la comunitat envers el benestar i l'educació dels infants.

Un altre factor de la fórmula són les competències parentals, que engloben les capacitats per cuidar, protegir i educar els infants. En aquest sentit, cal diferenciar la paternitat i maternitat socials de les biològiques, ja

que aquestes darreres únicament fan referència a factors reproductius. En canvi, la paternitat i maternitat socials es troben directament relacionades amb les competències parentals; les quals es mostren influenciades per les experiències vitals durant la infantesa i adolescència dels progenitors.

Pel que fa al concepte de resiliència, té nombroses definicions, però en aquest cas exposarem una definició pròpia. La resiliència és la capacitat de la persona per afrontar, aprendre i gestionar els conflictes vitals, especialment aquells que generen dolor, aquell dolor que es localitza al pit durant un determinat temps fins que es transforma en tristesa i acaba alleujat com a aprenentatge.

Segons la investigació clínica proposada per l'autor Jorge Barudy, les intervencions professionals han d'oferir: la construcció de vincles afectius i continus; potenciar el significat de les experiències; promoure xarxes psicoafectives; motivar la participació dels subjectes i institucions implicades amb l'objectiu de garantir una millora en la distribució de la riquesa i dinàmiques socials; incentivar i participar en els processos educatius per als infants; afavorir les experiències positives; i proveir l'art i la creativitat, en definitiva la cultura. Aquestes intervencions professionals es poden aplicar amb els infants i adolescents, així com amb els adults de referència amb l'objectiu d'assolir millores en les dinàmiques familiars.

Dins de les intervencions professionals amb infants i famílies amb les quals es treballa com millorar les dinàmiques familiars existents, s'utilitzen els models terapèutics. El model terapèutic basat en el bon tracte i la resiliència inclou tres eixos principals en la intervenció: l'avaluació i rehabilitació de les incompetències parentals; la cura i l'autocura dels professionals que treballen en programes de protecció en la infància; i l'avaluació i el tractament del mal ocasionat en infants que han patit situacions de maltractament.

Tenint en compte tots aquests conceptes, és important parar atenció durant l'acompanyament diari amb les famílies per tal d'aplicar el model terapèutic més adient a cada cas. Tot i així, l'evolució constant de la societat i diversitat de famílies evidencia la importància d'actualitzar els models terapèutics ja existents a través de la investigació continuada, la construcció de coneixement i la posada en comú amb la resta d'agents implicats en el procés d'intervenció.

Referències bibliogràfiques

Cyrylnik, Boris. (2001). *Los patitos feos: La resiliencia: una infancia infeliz no determina la vida*. Editorial Gedisa.

Llei, 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, DOGC núm. 5641 (2010).